

ŞİDDETSİZLİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

bize ulaşın (mailto:info@siddetsizlikmerkezi.org)

Search

(/)

anasayfa (/) hakkımızda (/hakk305m305zda.html) kavramlar (/kavramlar.html) kaynaklar (/kaynaklar.html)
araçlar (/araccedillar.html) etkinlikler (/etk304n304kler.html) destek olun (/destek-olun.html) iletişim (/304let304350304m.html)
e-bülten (/e-buumlften.html)

ŞİDDETSİZLİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
NONVIOLENT EDUCATION AND RESEARCH CENTER
www.siddetsizlikmerkezi.org

Şiddetin Politik bir Edim olarak Meşrutiyeti?

Noam Chomsky, Hannah Arendt, Susan Sontag vd. ile tartışıyor
15 Aralık 1967

ROBERT B. SILVERS: Şiddet eylemleri, eğer öyle bir şey söz konusu ise, hangi koşullar altında “meşru” kabul edilebilir?

NOAM CHOMSKY: Duygum o ki, bu tür sorular somut tarihsel koşulların sunduğu bağlamdan soyutlandığında anlamlı bir şekilde yanıtlanamaz. Her makul insan, söz konusu eylem daha büyük bir kötülüğü ortadan kaldıracak sonuçlar doğurmadıkça, şiddetin meşru olmadığına katılacaktır. Elbette çok daha ileri giden ve olası sonuçlarından bağımsız olarak şiddete genel olarak karşı çıkılması gerektiğini söyleyen insanlar var. Bence bunu söyleyen bir kişi iki iddiadan birini öne sürüyordur. Ya şiddete başvurmanın sonuçları itibarıyla daha büyük bir kötülüğün yok edildiği durumda bile meşru olmadığını söylüyor ya da akla yatkın hiçbir koşul altında sonuçların daha büyük bir kötülüğü yok edemeyeceğini iddia ediyor. Bu iddialardan ikincisi olgusal bir varsayımdır ve neredeyse kesin olarak yanlıştır. Şiddetin daha büyük bir kötülüğü yok ettiği koşullar kolaylıkla tasavvur ve tespit edilebilir. İlk iddiaya gelince; bu, daha büyük bir kötülüğü yok edebilecek olsa bile şiddete başvurulmaması gerektiğini salık veren indirgenemez bir ahlaki yargıdır. Bu yargıları tartışmak çok zordur. Tek söyleyebileceğim bana ahlaksız bir yargı gibi görüldüğüdür.

Tabii mutlak ahlaki yargılara dayalı duruşları hoyrat bir biçimde “taktik temelli” olarak tabir edilen duruşlara nazaran daha ilkel kabul etmek yönünde bir eğilim var. Bence bu varsayım epey su götürür. Eğer taktiksel bakış açısı çeşitli eylemlerin içerdiği insani bedelleri hesaba katmayı içeriyorsa taktiksel değerlendirmeler ahlaki açıdan geçerli tek değerlendirme tarzı addedilebilir. Yani sonuçları itibarıyla daha büyük bir kötülüğü ortadan kaldırmadıkça şiddete başvurmanın meşru olmadığını kabul ederim, ama şiddete genel ve mutlak bir karşıtlığı doğru bulmam.

Ancak bu formülasyonla soyut tartışmadan uzaklaşıp somut tarihsel koşullarla belirlenen bağlamın alanına varıyoruz. Burada bizi grinin tonları, araçlarla amaçlar arasında anlaşılması güç ve karmaşık ilişkiler, eylemlerin hesaplanamaz sonuçları vs. vs. karşılıyor. Bu terimlerle ifade edildiğinde şiddetsizliğe koşullu bir bağlılık içinde olanların eli gayet güçlü. Sanırım hemen her durumda şiddete başvurmaktan daha iyi seçenekler olduğunu haklı olarak öne sürebilirler. Soruya ışık tutabilecek birkaç somut örnekten bahsedeyim. Bu sabah Times'ta Jeanette Rankin ile yapılmış bir söyleşi okudum. Kendisi 8 Aralık 1941 günü yuhalamalar ve ıslıklar eşliğinde savaş ilanına karşı oy veren tek kongre üyesiydi. Şimdi geriye baktığımızda Japonya'nın 1941'de gayet somut şikâyetleri olduğunu ve ABD'nin de bu meselelerde yabana atılmayacak bir sorumluluk taşıdığını görüyoruz. Hatta Japonya'nın, genelde itiraf edilen aksine, geçerli bir nedeni de vardı.

6 Kasım 1941 günü, Pearl Harbor baskınından sadece bir ay önce Japonya, Pasifik Savaşı'na yol açan en büyük etkeni yani Çin'deki Kapalı Kapılar Politikası'nı ortadan kaldırmayı önermişti. Ancak öneri bir koşula bağlıydı: aynı ilke dünyanın her yerinde uygulanacaktı, ancak o durumda, bizim de talep ettiğimiz gibi, Çin'deki kapalı kapılar politikası son bulacaktı. Yani Latin Amerika'da, Britanya dominyonlarında ve başka her yerde kapılar açılacaktı. Elbette bu öneri yanıt dahi vermeyi gerektirmeyecek kadar saçma addedildi. Dışişleri Bakanı Cordell Hull'ın yanıtı basitçe Çin'deki kapalı kapılar politikasını sonlanmasını yeniden talep etmekten ibaretti ve Japonların abes koşulu bahis konusu bile edilmedi. Oysa o koşul için esasına ilişkin ve önceki on yıl boyunca verilen mücadelelerin konusuydu. Bu nedenle Pearl Harbor baskınına ve savaşa da yol açan etkenlerden biriydi. Haliyle Pearl Harbor'dan sonra ABD için savaşa girmek artık politik açıdan olanaksızdı. Sorumluluğun nasıl da taraflar arasında dağıldığını bilesek bile karşı sıldırıda bulunmamanın ne kadar zor olduğunu da biliyoruz. Ancak burada doğal reflekslerden değil, meşru ve ahlaki olandan söz ediyoruz. Nihayetinde şiddetsizliğin savunucuları, kendimizi hem bireyler, hem de toplum olarak bu refleksi kontrol edebilecek kültürel ve ahlaki düzeye yükseltmemiz gerektiğini söylüyor.

Peki, karşılık vermenin sonuçları ne oldu ve şiddetin patlak verdiği durumu yaratmaktaki rolümüz neydi? 8 Aralık günü, gayet körlemesine ve fazla düşünmeden, misillemede bulunduk. Geriye baktığımızda bunun dünyayı daha iyi bir yer haline getirdiğinden pek de emin değilim. Tokyo duruşmalarındaki uluslararası yargıçlar heyeti içinde diğer herkesten farklı bir tutum alan Hintlinin muhalefet şerhi gayet çarpıcıydı. Kendisi, Pasifik Savaşı içinde Nazi mezalimiyle eş tutulabilecek tek olayın Japon kentlerine atılan iki atom bombası olduğu sonucuna varmıştı. A.J. Muste 1941-42 yıllarında hasımlarımızın, nefret nesnelarımızın en kötü özelliklerini benimseyeceğimizi ve daha da yirtici bir fatih olarak Japonya'nın yerini alacağımızı öngörmüştü. Sanırım bu öngörüdeki haklılık payını inkâr etmek hiç de kolay değil. Yani Pearl Harbor'dan sonra bile şiddetsizlikten yana ortaya konan argümanları kabul ederim. Mutlak bir ahlaki ilke olarak değil ama belli tarihsel koşullar içinde makul dayanakları olan bir söylem olarak. Kısacası, pekâlâ Pasifik Savaşı'na alternatif seçeneklerimiz olabildi.

Değineceğim ikinci vaka ise muhtemelen herkesi meşgul eden ve konumuz açısından ilginç ve zorlu sorulara kapı aralayan Vietnam vakası. Şubat 1965'ten sonraki durumu değil de daha ziyade çatışmanın erken dönemini tartışacağım. Saygon Hükümeti 1954 ile 1957 arasında geniş çaplı bir terör

kampanyasına başvurdu ve bunun gayet basit bir nedeni vardı. Bu işi körlemesine ve düzensizce yapmadılar. Nedeni – bu Buttinger'ın kuramı ve bence de doğru – kurulacak her türlü demokratik kurumun Viet Minh'in eline geçecek olmasıydı. Dolayısıyla Saygon rejimi için herhangi bir demokratik özgürlüğe izin vermek imkânsızdı. Şiddet ve teröre başvurmak bir gereklilikti.

Sonra, 1957 ile 1965 arası dönemde kabaca iki tür şiddet vardı. Bir yanda Saygon ve ABD'nin uyguladığı kitlesel şiddet; Bernard Fall o dönemde yaklaşık 160 bin insanın öldürüldüğünü tahmin ediyor. Bir de Vietkong'a halkın önemli bir kısmının bağlılığını kazandırmış olan bir politik program çerçevesinde [Vietkong'un] yürüttüğü seçici şiddet ve seçici terör vardı. Amerikalılar her iki dönemde de ABD ve Saygon Hükümeti tarafından uygulanan şiddeti hoş görme eğiliminde olurken, çok daha sınırlı boyuttaki Vietkong terörünü infial ile karşıladılar.

Benim inşese elbette ABD ya da Saygon Hükümeti'nin terörünü meşru görmek mümkün değil. Peki ya yanıtlaması daha zor soruya gelirse, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin terörüne ne diyeceğiz? Bu meşru bir politik edim miydi? En kolay tepki her türlü şiddetin alçakça, her iki tarafın da suçlu olduğunu söylemek, bir adım ötede durup ahlaki saflığı koruyarak her ikisini de kınamaktır. Bu en kolay tepkidir ve bence bu örnekte haklıdır da. Ancak oldukça karmaşık nedenlerden ötürü Vietkong terörü lehine işleyen kayda değer argümanlar da vardır. Bu argümanları doğru bulmasam da kolayca görmezlikten gelinmezler. Bunlardan biri bazı yetkilileri öldürerek diğerlerini korkutmanın, bu tür bir seçici terörün halkı çok daha aşırı devlet teröründen, yani kontrolü altında bulunan yerlerde yozlaşmış bir yetkilinin elindeki güce dayanarak sürdürdüğü terörden korumaya yaradığı yönündedir.

Kolayca es geçilemeyeceğini düşündüğüm ikinci tip bir argüman daha var. Buradaki olgusal soru şu; böylesi bir şiddet edimi bölge sakinlerini aşağılık kompleksinden kurtarmış ve politik hayata katılmasına olanak tanımış mıdır? Öyle olmadığına inanmak isterim. Ya da en azından şiddetsiz tepkilerle de aynı sonuca ulaşabileceğine inanmak isterim. Ancak bu konuda bulgular sunmak pek kolay değil; bu savın kabulü için yürütülecek tartışma ancak kanaatlerimiz temelinde gerçekleşebilir. Köylüyü pasif rolünden azat etmenin gereği ise pek tartışma götürmez. Gayet iyi biliyoruz ki Kuzey Kore, Güney Vietnam ve birçok başka ülkede topraklarına sahip çıkabileceklerini kabul ettirmek için köylülerin kıskırtılması gerekti. Politik olarak eyleme geçmelerine engel olan pasiflik zincirlerini kırmak gerekti. Ve eğer örneğin Filipinler'de gördüğümüz gibi köylülüğü süregelen bir esarete mahkûm eden pasifliğin sökülüp atılmasında şiddet işe yarıyorsa, bu argüman bence [şiddet lehine] epey sağlam bir temele oturur.

Yeni yayınlanan bir Rand Corporation araştırması Vietnam'daki duruma ilişkin ilginç bir katkı sunuyor. Araştırmadaki iddiaya göre Amerikan denetimi altındaki bölgeler içinde eski feodal düzenin en az bozulmaya uğradığı yerlerde hâkimiyet daha güçlü. Buralarda köylüler daha uysal, politik meselelere odaklanmıyorlar ve sorun çıkarıp politik eylemlere girişmiyorlar – ki anlaşılan Vietnam'da politik eyleme kalkışmak zaten Vietkong üyesi olmakla bir tutuluyor.

Şiddetten yana ilk anda kulağa epey alçakça gelen üçüncü bir argüman daha var ama korkarım devrimci gerilla grupları açısından haklılık payı var. Buna göre örneğin Vietkong'un şiddeti misillemeye, sıklıkla da aşırı oranda misillemeye yol açar, ki misilleme de Vietkong'a taraftar kazandırır. Elbette gerçekte de olan budur. Güney Vietnam'daki Amerikan bombardımanının ilk yılında Vietkong'a katılanların sayısı aşırı derecede arttı, en azından üç katına çıktı.

Bu tip bir şiddetten yana öne sürülen bunca argümana rağmen, hâlâ onu reddetmek için geçerli sebepler olduğunu düşünüyorum. Bu konudaki hayli sınırlı bilgimize dayanarak bana öyle geliyor ki yeni bir toplum, onu oluşturmak üzere girişilmiş eylemlerle şekilleniyor. Bu toplumun kurumları ve ideolojisi de o eylemlerden bağımsız gelişmiyor, hatta yoğun olarak söz konusu eylemler tarafından şekillendiriliyorlar. Kasıt ne olursa olsun, sinik ve költüçül eylemlerin de, nihayetinde, elde edilen amacı da belirleyeceği ve niteliği üzerinde tahrir edici etkide bulunacağı öngörülebilir. Haliyle bu da en azından kısmen bir kanaat meselesi. Yine de iyi araçların daha iyi sonuçlar doğurduğuna dair bazı bulgulara sahip olduğumuzu düşünüyorum.

Örneğin Douglas Pike'inki gibi, Vietkong'un başarısı üzerine yapılan ayrıntılı araştırmalar muazzam olan bu başarının temelinde seçici terörün değil de daha ziyade insanları kendi çıkarlarını gözetken, büyük oranda kendi denetimlerinde olan ve iç içe geçtikçe tüm kırsal alanları kapsayan örgütlere katmak yönündeki etkin organizasyonun etkili olduğuna işaret ediyor. Başka araştırmalar ayrıca Vietnam kırsalı için geliştirilen çok çekici programların Ulusal Kurtuluş Cephesi'ni başarıya taşıdığını ve sonuçta 1965'e geldiğinde fiili zafere yol açtığını belirtiyor. Çin ve Sovyetler Birliği'ndeki kolektivizasyon çalışmalarının da öğretici olmuş olabileceğini düşünüyorum. Terör ve şiddet kullanımının Sovyetler Birliği'ne nazaran çok daha sınırlı tutulduğu Çin'de adil bir toplumun yaratılması konusunda daha başarılı bir sonuç elde edildiğinin çok açık olduğuna inanıyorum. En ikna edici – ve yeterince bilinmediği gibi yine yeterince dikkate de alınmayan – örneğinse anarşistlerin 1936'da İspanya'da sağladığı başarı olduğunu düşünüyorum. Orada en azından bir ya da iki yıllığına son derede eşitlikçi ve hatta ekonomik açıdan başarılı, kitlesel katılıma dayalı bir kolektif toplum inşa edildi. Kanımca bu büyük başarıları arada yaşadığı kadariyle (o dönem yaşanan) şiddete değil, organizasyona ve programa bağlamak doğru olacaktır.

Öyle görünüyor ki böylesi örnekler adil bir topluma ulaşma yolunda teröre başvurulmamış olunması ve örgütlenmenin derecesi veya anlamlı programlar yapılmasıyla kendiliğindenlik arasında bir bağ olduğunu ileri sürüyor. Bu, bir tür Luxemburgcu ve anarşist anlayışı yansıtır; adil bir toplum insanlara dayatılmaz, aksine halkın gelişen içgörüsünün rehberliğinde kendi spontane çabaları üzerinde yükselmelidir. Bunun modern tarih içinde karşılığı olan geçerli bir anlayış olduğunu düşünüyorum. Son olarak atıfta bulunmak istediğim örnek ise ABD'deki savaş karşıtı hareket. Bence bu vakada argüman o denli güçlü ki bunu daha fazla açmama bile gerek olmadığını düşünüyorum.

Birkaç gün önce bu konuya ışık tutacak ne söyleyebilirim diye umutsuzca düşüncelere dalmışken Tolstoy'un sivil itaatsizlik hakkında yazdığı makaleleri tekrar incelemeye karar verdim. Çok derin bir şey bulabildim mi, bilemiyorum, ama umduğum bir iyimserlik iziyle karşılaştım. Şu günlerde iyimserlik nadir bulunan bir hazine olduğundan hâkim kasvet ortamını biraz olsun dağıtmak için birkaç yeri alıntılar yapmak isterim. 1897'de yazdığı ilginç bir makale var, başlığı "Sonun Başlangıcı" [dinleyiciler arasında gülüşmeler]. Burada insanların çok yakın bir geçmişte dahi köleliğine olmadığı bir toplumu tasavvur edemediğini yazar. Aynı şekilde savaşsız bir insanlığı da tasavvur edemiyoruz. "... insanlığın kölelik olmadan da yaşayabileceğine dair fikrin ilk kez açıkça ortaya atılmasından bu yana yüz yıl geçti ve Hristiyan ülkelerde artık kölelik kalmadı. Savaşın ortadan kalkması için de insanlığın savaş olmaksızın yaşayabileceğine dair fikrin açıkça dilelendirilmesinin üstünden bir yüz yıl daha geçmemeli. Çok muhtemeldir ki bir tür silahlı mücadeleye varlığını sürdürecektir, ayne kölelik kalktıktan sonra ücretli emeğin hâlâ varlığını sürdürdüğü gibi, ama en azından mantık ve ahlak duygusuna bu kadar aykırı düşen savaşların ve orduların bugünkü rezil halleri ortadan kaldırılmış olacaktır.

"Bu zamanın yaklaştığına ilişkin emareler bolca mevcut. Bunlara örnek, silahlanmaya gittikçe daha çok yatırım yapan çaresiz hükümetler; vergilerin katlanarak artması ve uluslara yayılan hoşnutsuzluk; ölümcül silahların üretiminde uç boyutlara ulaşan verimlilik; barış cemiyetlerinin etkinlikleri; ama hepsinden de öte bireylerin asker olmayı reddedişi. Sorunun çözümünü sağlayacak anahtar bu reddedişlerde saklı."

Yeryüzündeki en saldırgan toplumda yaşıyoruz. Aynı zamanda neredeyse benzeri görülmemiş özgürlük koşullarında yaşıyoruz. Dolayısıyla hayatlarımıza çöreklenmiş olan ve daha az şanslı birçok insanın hayatını mahveden gayrimeşru şiddetin önemli bir kısmını ortadan kaldırma olanağına sahibiz. Bence Tolstoy'un öngörüsüne ilişkin bu zorlu mücadeleyi göğüslemekten başka hiçbir şansımız yok. Eğer bunp yapmazsak bambaşka bir gidişatla yüzleşmek durumunda kalacağız. Einstein bir keresinde üçüncü bir dünya savaşına ilişkin soruya verdiği yanıtta bu konuya dair diyecek bir şeyinin olmadığını, ancak dördüncü dünya savaşının sopalar ve taşlarla yapılacağından gayet emin olduğunu söylemişti.

ROBERT SILVERS: Sanırım şimdi sıra panelistlerimizin tartışmasında.

HANNAH ARENDT: ... Bay Chomsky'nin, yeni toplumların onları yaratan eylemlerin karakterinden etkilendiği yönündeki savına tümüyle katılıyorum. Bizlerin de bu tür yeni toplumlar konusundaki deneyimlerimiz elbette hiç de cesaret verici değil. Her ne kadar onlara sempati duysam da, korkarım ki bu toplumlara coşkuyla kamaşmış gözlerle bakarsak, gerçeği olduğu gibi göremeyiz. Vietkong terörüne gelince; nasıl ki Cezayir'deki Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun terörünü onaylamamız mümkün değilse onu da onaylamamız mümkün değil. O terörü haklı gören ve sadece Fransız kontr-terörüne karşı olanlar kuşkusuz çifte standartlıydı...

... Bugün ülkemizin Vietnam'a müdahalesine (benim gibi) karşı olan birçok insanın – en azından Yeni Sol denen grubun içindeki bazı insanların – diğer taraf lehine müdahale etmemizi isteyeceği izlenimini edindim. Her ne kadar bunun şu an yaptığımız kadar korkunç olmayacağını düşünsen de böylesi bir müdahalenin çok yanlış olacağına kesin kaniyim...

... Amerika'nın politik tavırları dünyanın her yerinde "ahlakçı" olarak bilinir. Galiba bu ülkede bunun çok ciddi bir sitem olduğunun farkında değiliz. Belli ki bunlardan yararlanacağı addedilenlerin zararına işleyen sözde idealist girişimlere yol açmaları bir yana, politik bağlamda benimsenen ahlakçı tutumlar genelde işlenecek suçlar için ahlaki gerekçeler yaratmak üzere kullanılır....

CONOR CRUISE O'BRIAN: ... Barrington Moore, *Diktatörlük ve Demokrasinin Toplumsal Kökenleri* adlı önemli kitabında, yerinde ve kendi ifadesiyle yanıltılmaktan neredeyse korktuğu bir soru soruyor: Hangisinin bedeli daha ağır, Çin'deki gibi şiddet yoluyla gerçekleşmiş bir devrim mi, yoksa Hindistan'daki gibi barışçıl bir durgunluk mı? Kendisi barışçıl durgunluğu daha ağır bir bedele mal olabileceği görüşüne meyil ediyor. Burada Ulusal Kurtuluş Cephesi tarafından ve başka devrimci hareketlerce kullanılan terörün nasıl değerlendirileceği sorusu da gündeme geldi. Ezilenlerin, ezenlere ve hizmetkarlarına yönelik terörü ile ezenlerin baskıyı sürdürmek kastıyla kullandıkları terör arasında bir fark olduğunu düşünüyorum. Bence burada dikkate almamız gereken nitel bir fark var.

ROBERT SILVERS: Noam, bu konuda bir şey demek ister misin?

CHOMSKY: Birkaç kısa yorumda bulunayım. Dr. Arendt ortaya çıkan yeni toplumların niteliğiyle ilgili, benim paylaşmadığım, daha ziyade mutlak bir bakış açısı benimsiyor. Bence böylesi genel bir kınamayı hak etmiyorlar. Herhangi bir toplumda karşı çıkılacak pek çok şey vardır. Çin'i, modern Çin'i ele alalım; bakınca insan takdir değer birçok şey de görüyor. Öyle ki bunlar birçok açıdan, Dr. Arendt ve benim de benim geldiğimiz Luxemburgcu koşulları karşılıyor. Hatta Çin'den de iyi örnekler var. Ancak Çin'in yeni toplumlar açısından yerel düzlemde çok ilginç ve olumlu şeylerin yaşandığı önemli bir örnek olduğunu düşünüyorum. Kolektivizasyon ve kamulaştırmanın önemli bir kısmı gerçekten de kitlesel katılıma dayalıydı ve köylü sınıfı içinde belli bir kavrayışa erişildikten sonra gerçekleşti.

Hatta yakın zamanda, pek de Kızıl Çin yanlısı bir dergi sayılamayacak olan *China Quarterly* içinde yayınlanan bir makale Çin ve Rusya'daki kamulaştırmayı karşılaştırıyor ve tam da bu nedenlerle Çin'deki kamulaştırma sürecine büyük övgüler düzüyor. Makalede görece yaşanılabilir ve bir noktaya kadar adil toplumun inşa edilmesinde elde edilen büyük başarı ile daha az terör içeren yöntemler kullanılmış olması arasında bağ kuruluyor. Buradan konu Dr. O'Brian'in dile getirdiği noktaya bağlanıyor. Alternatiflerin şiddetli devrim veya barışçıl durgunluk gibi katı ve yalın bir ayrıştırıcı çizgi ile açıklanabileceği hiç de kani değilim. Bir devrimi değerlendirirken, başarısının şiddete dayalı olup olmadığına sorgulamamız gerekir. Bence devrimleri incelediğimizde başarının şiddete dayalı olup olmadığı fazlasıyla su götürür. Hatta bana öyle geliyor ki, başarılar önemli oranda şiddetsizliğe dayalıdır.

Elbette bu konuda genelgeçer bir tespitte bulunmak mümkün değil, ama bu nitelmede gerçeklik payı olduğunu ileri sürüyorum. Dediğim gibi, Çin'de milliyetçilerin yenilgisinden sonra gerçekleşen devrimin önemli oranda şiddetsizlik sayesinde başarılı olduğuna kaniyim, çünkü zemin olgunlaşmıştı ve insanlar, yaygın olarak paylaşıldıkları bir gerçeklik duygusuyla, bir sonraki aşamaya geçmekteydi. Ve İspanya'daki anarşist devrimin de bu açıdan neredeyse klasik sayabileceğimiz bir örnek olduğunu düşünüyorum. Devrimin büyük başarısı ağırlıkla hazırlık sürecinin çok uzun olmasından kaynaklanıyordu, öyle ki bu süreç bütün bir nesle yayıldı. Anlaşıldı ki bu süreçte çok ani, spontane ve bence son derece başarılı bir devrimci eylemin temeli atılmış. Bir bakıma hepsinin içinde en çarpıcı örnek de Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin ta kendisi. Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin başarısı ile ilgili yapılmış özenli incelemelere bakarsanız bu başarının şiddete başvurulmasından kaynaklanmadığı anlaşılıyor.

Bu yüzden barışçıl durgunluk ve şiddetli devrim gibi alternatifleri mutlak kategoriler olarak kabul etmeden önce olabildiğince dikkatli olmak gerektiğini düşünüyorum. Teröre sadece savunma amaçlı başvuran, hem şiddeti, hem şiddetsiz taktikleri kullanan spontane bir devrim ihtimali de var. Çin'de toprak ağalarına yönelik kitlesel katilimin devrimin başarısına kayda değer bir katkı sağladığını kesinlikle düşünmüyorum, aynı Kuzey Vietnam'daki toprak ağalarının katledilmesinin oradaki devrime herhangi bir katkıda bulunduğuna inanmadığım gibi. Aslına bakarsanız, Kuzey Vietnamlılar da bu görüşte.

Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin uyguladığı teröre gelince...

Dr. Arendt'le sonuçlar üzerinde hemfikir olduğumuzu düşünüyorum ama muhtemelen nedenleri hakkında farklı düşünüyoruz. Bana göre Dr. Arendt'in bakış açısı fazla mutlak. Cephenin terörünü çok korkunç olduğu için mahkûm edebileceğimiz görüşünü kabul edemem, nokta. Kulağa ne kadar korkunç gelse de, gerçekten karşılaştırmalı bedeller sorusunu gündemimize almamız gerektiğini düşünüyorum. Ve bu konuda ahlaki bir pozisyon alacaksak – ki bence almamız – hem teröre başvurmanın, hem de başvurmanın sonuçları ne oldu diye sormalıyız. Eğer teröre başvurulmaması Vietnam köylülerinin Filipinler'deki köylülere benzer bir durumda yaşamaya devam etmesi ile sonuçlanacaktıysa, teröre başvurmanın meşru olduğunu düşünüyorum. Ancak demin de söylediğim gibi, elde edilen başarıları sağlayan unsurun terör olduğunu düşünmüyorum.

Dile getirilen başka bir noktaya gelecek olursak; Dr. Arendt'in dediği gibi, Amerikan politikasının sıklıkla ahlakçılıkla itham edildiği, meşru kabul edilemeyecek eylemlere meşruiyet perdesi sağlamaya çalıştığı doğrudur. Her yükselen emperyalizmin politikası tam da bu anlamda ahlakçı olmuştur.

Örneğin bir önceki nesilde Doğu Asya'daki Japon emperyalizmi bizim kullandığımız türden bir retoriğe başvurmuştu ve biz ne kadar ahlakçılıksak onlar da o kadar ahlakçıydı. Japonlara göre bütün yaptıkları faşistlerin, Bolşeviklerin veya Batılı emperyalistlerin terörize ettiği Asyalı kitlelerin yararına kullanılacak teknik bilgi birikimleri için bir etki alanı inşa etmekten ibaretti. Hatta Tojo daha da ileri giderek, gelişmemiş bu halklar için harcadıkları paranın karşılığını asla alamayacakları için hiç kimsenin Japonları, maddi kazanç sağlamak gibi kaba bir amaçla emperyalist olmakla suçlayamayacağını iddia ediyordu. Kısacası, Amerikan repertuarının parçası olan hemen her argüman Japonlar tarafından kullanılmıştı.

Elbette böylesi sahte rasyonalizasyonlara dayalı ahlakçı politikalara karşıyım ancak gerçekten ahlaki politikalara hiç de karşı değilim. Ayrıca yıkımın kapı eşiğine dayandığı nihai bir aşamaya dek ahlaki değerlendirmeleri dışlamak için de en ufak bir sebep göremiyorum. Bana öyle geliyor ki, özellikle hem geçmişte, hem günümüzde şiddetten yararlanmış bir toplumda ahlaki sorular en baştan gündeme getirilmeli. Batının mevcut durumunu (sözümona) Üçüncü Dünya'nın sömürülmesi, Hindistan'a tecavüz edilmesi vs. gibi nedenlere borçlu olup olmadığı konusunda tamamen bağımsız olarak, örneğin bu ülkede sahip olduğumuz kapasitenin dünyanın geri kalanının çok önemli bir kısmında süredir perişanlığın ve gelişmemişliğin hafifletilmesi için doğru bir şekilde kullanılmasını talebini yükseltmeliyiz. Bunu yapabilmek için toplumumuzu, kavramlarımızı ve ahlakımızı uygun bir şekilde örgütlememiz gerekir. Elbette bu ahlaki bir edim olur ve böylesi bir ahlaki edimde bulunmamamız için hiçbir neden göremiyorum.

ROBERT SILVERS: Dinleyicilere de bir şans verelim. Susan?

SUSAN SONTAG: ... Şahsen anlamakta zorlandığım şey şu: Nasıl oluyor da, Aralık 1967'de New York'ta yürütülen bu tartışmada bir an için bile olsa bu odada bulunan bizlerin ve tanıdığımız insanların şiddete başvurup başvurmayacağı sorusu hiç gündeme gelmedi. Sadece Bay Chomsky şöyle bir cümle sarf edip konuya kısacık temas etti: "Amerika'daki Barış Hareketi'ne dâhil olan bizlerin şiddet araçlarına başvurmamamız gerektiğini elbette söylemeye bile gerek yok." Bence burada tartışmamız gereken mesele bu.

CHOMSKY: Bu konuya değinmek niyetindeydim ve yanımda bazı notlar bile getirmiştım. Tolstoy'dan yaptığım alıntıyla en azından nasıl hissettiğimi ima edebileceğimi ummuştum. Şöyle ki, günümüzde asıl mesele şiddete katılmayı ve savaşmayı reddetmenin çok önemli olması. Hâlâ sahip olduğumuz özgürlüklerimizi savaşa karşı direnişi yükseltmek için kullanmamızın sadece Vietnam Savaşı örneğinde değil, dünyanın egemen ve en agresif gücünün yurttaşları olarak bizler için de kilit önemde olduğunu düşünüyorum. Barış Hareketi'nin taktiklerine gelince. Bence şiddetsizlikten yana çok güçlü gerekçeler var. Profesör Hans Morgenthau'un etkili bir şekilde tarif ettiği ilk neden hükümetin terör tekelini elinde bulundurması.

Dolayısıyla şiddete başvurmak basbayağı intihara kalkışmak gibi oluyor. Barış Hareketi'nin benimseyebileceği herhangi bir şiddet kullanımına hükümetin yanıt verirken başvuracağı şiddet ve terörle baş etmenin bir yolu yok. Belli ki durum daha da kötüye gidiyor. Bazılarının da belki bildiği gibi, büyük üniversiteler artık gösterileri ve kalabalıkları denetim altına almak için geliştirilecek yeni tekniklerin araştırılmasına gayet aktif olarak katkı koyuyorlar. Columbia, Princeton, MIT vs. gibi Doğu kıyısındaki on üniversitenin kurduğu bir konsorsiyum kalabalıkları kontrol altında tutmak, yani bir diğer deyişle siyahların, öğrencilerin, barıştan yana göstericilerin denetim altına alınması üzerinde çalışıyor. Kullandıkları teknoloji ise gayet etkileyici ve zamanla daha da gelişecek. Yani şiddetsizlikten yana sayabileceğimiz gerekçelerden biri budur.

Şiddetsizlikten yana ikinci gerekçe ise kanımca, kararsızların şiddet kullanımına tepki duyması. Bizse onları itmek değil çekmek istiyoruz, savaş karşıtı direnişe katmak istiyoruz. Bu meselede ve ABD'nin gelecekte çıkarmaya kalkışabileceği herhangi bir savaşa aktif direnişe katılmalarını istiyoruz. Bu açıdan, barış için gösteri yapanların şiddet kullanması ciddi anlamda "ters tepecek" bir taktiksel hata olurdu. Daha önce de söylediğim gibi, böylesi taktiksel mülahazalar da kesinlikle hor görülmemeli, aksine, insani bedelleri de hesaba kattıkları için nihayetinde ahlaki bir yanı da olan düşünceler tam da bunlar. Hatta otorite ile yüzleşme konusunda da aynı şeyin geçerli olduğunu düşünüyorum.

Daha birkaç gün önce polis tarafından dayak yemiş olan Bay O'Brian'ın yanında otururken, polise şiddetsizlik yaklaşımıyla ulaşılabileceğini söylemekten çekiniyorum. Ben şahsen polisten dayak yemedim ama birkaç hafta önce beni de biraz tartakladılar ve o anda o tür yaklaşımlar konusunda kesinlikle pek iyimser hissedemedim. Buna rağmen, otorite saflarında gerçekten de gediklerin açıldığı zamanlarda, bunun mümkün olduğu tarihsel anların var olduğunu düşünüyorum. Şimdi de bu noktadan çok uzak olmayabiliriz. Örneğin geçen yaz Detroit'a indirilen paraşütçü birliğin yüzde yirmi beşi siyahı ve hükümetin bu komarı oynayıp, askerlerin silahlarını geriye değil de ileriye doğru atışmelerine güvenmiş olması bence fazlasıyla aptalcaydı. Gelecek yaz durum tam tersi de olabilir. Bunu gerçekleştirmenin bir yolu doğru araçları seçmekten geçer ve bu örnekte bunların şiddetsiz taktikler olması gerektiğini düşünüyorum.

Birinin kendini şiddetsiz eylemle sınırlaması için bir başka çok ikna edici gerekçe ise şiddet eylemine başvuranın tarifi güç bir şekilde büyük zarar görmesidir. Kişi neredeyse kaçınılmaz olarak fazlasıyla zararlı çıkar. Diğer yandan şiddetsiz eyleme katılan kişi sıklıkla dönüştürücü bir etki elde edebiliyor. Amerikan toplumunun bazı kesimlerinde gerçekleşip sonra belki diğer kesimlere de uzanabilecek bir ahlaki devrime ihtiyacımız olduğuna inanıyorum. Bu insanların şiddetle kirletilmesi ve toplumu dönüştürme potansiyellerinin yıkılması korkunç bir trajedi olur.

Diğer yandan Sivil Haklar Hareketi içinde yer alan Güneyli siyahların birçoğunun geliştirdiği olgunluk, vakar ve kavrayış derinliğini geliştirilebilirlerse – ki o olaylara tanıklık etmiş ya da içlerinde yer almış hiç kimse bunların elde edildiğinden şüphe dahi edemez – işte o tür bir ahlak, bir insani dönüşüm sağlanabilirse, bundan toplumun geneli muazzam bir yarar sağlar ve hatta belki dünya da kurtulur – ki aksi takdirde küresel yıkım çok da uzak olmayabilir. [...]

ROBERT SILVERS: Acaba burada Barış Hareketi içinde şiddetin üstlenebileceği olası bir rol için güçlü gerekçeler olduğuna inanan var mı diye merak ediyorum.

İZLEYİCİLER ARASINDAN BİR ADAM: Şiddete başvurma sadece çok güçlü bir politik temel inşa edildikten sonra işlevli olacağını söyleyenlere katılıyorum. Ancak kimsenin Küba örneğini anlamış olmasına şaşırımdım. Orada küçük bir grubun inanılmaz bir başarıyla, şiddeti, politik temelleri *yaratmak* için kullandığını gördük... İkincisi, getto konusuna sadece ucundan dokunulmuş olmasına da şaşırımdım. Bana öyle geliyor ki kiş için döşek, giysi ve içki toplamak üzere başvuru şiddet yapıcı ve aydınlatıcı bir şiddet türü... Üçüncü bir nokta... yani insanlar demokratik yolları hiç denememiş de değil. Yani varoşlarda ve Güney Vietnam'daki şiddet bir vakum içinde kendi kendine ortaya çıkmış değil ki... Bana öyle geliyor ki Vietnam Savaşı'nı bitirebileceğini ve Amerikan ırkçılığının sonunu getirebileceğini göstermedikçe, ama dilde ya da kuramda değil, eylemle göstermedikçe, seni bekleyecek durumda olmayanların şiddetini de kınayamazsın...

CHOMSKY: Elbette alternatifler ya şiddet ya da demokratik süreçler demekle sınırlı değil. Örneğin askere alınmaya karşı direniş şiddet içermez ama demokratik süreçlerin kullanımını da ifade etmez. İnanıyorum ki askerlik karşıtı direnişin, sevk edilebilecek birliklerin sayısına bir tür tavan sınırı dayatmakla Vietnam Savaşı üzerinde önemli bir etkisi oldu.

Demin siz demokratik süreçlerin ve şiddetsiz eylemin başarısız olmasıyla gettolardaki siyahların şiddet kullanımına kışkırtıldığı gerçeğini dile getirirsiniz. Eminim bu tespitinizde haklısınızdır. Ancak provokasyona bu şekilde karşılık vermekle *doğru* yapmışlar mıdır sorusu baki. Belki mantık sınırlarının ötesinde provoke edildikleri için haklı gerekçeleri vardı ama buradan yine de politik açıdan en etkili ve akılcı tepkiyi verdikleri anlamı çıkmaz. Doğrusu öyle olduğundan fazlasıyla kuşkuluyum. Biri bir şeyi yapmak için kışkırtılabilir ve kışkırtıldığını anlayabilirsin, onu ahlaken yargılamazsın, ancak bu onun yanına gidip, evet, yapılacak şey tam da buydu, demeni de gerektirmez. Belki de yapılacak doğru şey bu değildi.

Örnek olarak 7 Aralık 1941 günü, olup bitenler hakkında pek fazla fikri olmayan Amerikan halkının önemli bir kısmının savaşa kışkırtıldığını düşünüyorum. Ellerindeki verilere bakılırsa gayet haklıydılar. Ancak daha önce de söylediğim gibi o gün savaşa girmenin doğru tepki olduğundan pek de emin değilim. Genel olarak haklı gerekçeleri meşruiyetten ayırt etmek gerekir. Meşruiyet deyince eyleyen insanların kendileri ve ilgili herkes için yol açacakları sonuçları da hesaba katmak gerekiyor. Bu yüzden varoşlarda şu ana dek çok da etkili olmamış veya denenmemiş başka türde şiddetsiz tepkiler yerine şiddet içeren bir tepkinin daha mı işlevsel olacağı sorusu bence taktiksel olduğu kadar ahlaki de bir sorudur. Bazı yolların şu ana dek işe yaramamış olması başka bir taktiğin politik açıdan illa ki meşru olacağı anlamına gelmez. Onun işe yarama ihtimalinin daha yüksek olduğunun netleştirilmesi gerekir, ki bu vakada bunun yapıldığını sanmıyorum.

Yağma meselesine gelince. Ben bunu şiddet olarak değerlendirmedim. Bir kişinin bir dükkâna girip oradakileri alması neden şiddet yöntemleriyle kazanılmış paraya sahip olan bir kişinin aynı dükkâna girip o şeyleri bu parayla ödeme yaparak almasından daha şiddetli bir eylem olsun ki? Yağmanın hiç de şiddet olmadığına dair iyi bir argüman geliştirilebileceğini düşünüyorum. Bir bakıma çoğumuz yağmacıyız ya da bir oranda başkalarının yağmacılığından yararlanıyoruz.

Küba'ya gelince, Debray'in başarılı devrimci durumun şiddet kullanımı sayesinde yaratıldığı yönündeki tezi için pek fazla tarihsel bulgu göremiyorum. Tezi, köylülerin devrime aktif olarak katkıda bulunduğu yönündeki, muhtemelen hatalı, varsayıma dayanıyor. Oysa katkı sunanların ağırlıkla orta sınıf unsurlar olduğu anlaşılıyor. Köylüler de her ne destekte bulunmuşsa, bunu şiddetin başarısı sonucu yapmış gibi görünmüyorlar. Bu tez daha yenilerde Bolivya'da test edildi ve sonuçlar tam bir felaketti.

Toparlayacak olursam: Eğer dünyanın geniş kesimlerinde insan hayatına yönelik baskının şiddet ile sonlandırılabilirse, şiddet için meşruiyet sağlanmış olur. Ama bana kalırsa ortada kesinlikle böyle bir kanıt yok.

>> [ÇEVİRİLER sayfasına geri dön \(/ccedileviriler.html\)](#)

Adres: Kuloğlu Mah. Güllabici
Sokak No:16 Daire:2 (2.kat)
Cihangir / İstanbul - TÜRKİYE
Tel: (+90)212 244 12 69
E-mail: office@nvr-csarm.org

ENGLISH

(<http://www.nvr-csarm.org/index.html>)

